

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Defensie van de toekomst

Swinkels, B.

Citation

Swinkels, B. (2000). Defensie van de toekomst. *Bestuurskundige Berichten*, 15(1), 17-18. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234287>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234287>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

zijn een norm waaraan de provincie getoetst moet worden. Een uitspraak over de huidige score van de provincie op die norm ga ik hier uit de weg. Wat wel opgemerkt moet worden is dat doelmatig- en vooral doeltreffendheid in dit geval in grote mate beïnvloed worden door de aansluiting van een eventueel samenwerkingsverband op de schaal van de regionale problematiek. De schaal van die problematiek is niet eenduidig ruimtelijk vast te stellen, aangezien die problematiek vele componenten bevat. Feit is wel dat de regionale problematiek veel meer aansluit op een kleinere regio, dan op een gehele provincie. Een aanpassing van de schaal van de provincie zou vanuit deze norm bekeken dan ook wenselijk zijn.

Conclusie

Als we uit het projecteren van de criteria op de werkelijkheid conclusies trekken dan zien we het volgende. De provincie heeft genoeg kennis en expertise om aan de meeste functies die een samenwerkingsverband moet kunnen vervullen, te voldoen. Ook democratische legitimatie lijkt geen probleem. Coördinatie van gezamenlijke beleidsvorming en beleidsuitvoering is echter wel een probleem. Net zoals de heersende mentaliteit bij de provincie die niet veel ruimte laat voor beleidsuitvoering.

Oplossingen voor het coördinatieprobleem moeten gezocht worden in een uitbreiding van de bevoegdheden van de provincie. Allereerst zou de provincie een aantal wettelijke bevoegdheden moeten hebben "...om bij tegenstellingen tussen gemeenten de beslissende stem te hebben als bemiddelingspogingen niet slagen..." * Als de beslissing dan genomen is en de gemeenten niet bereid zijn die uit te voeren dan kan je "...de provincie formele bevoegdheden geven om de gemeenten te dwingen als ze niet willen..." * Daarbij kan gedacht worden aan de bevoegdheid tot het (tijdelijk) afpakken van bepaalde bevoegdheden van de

gemeenten. We hebben het dan vooral over de bestemmingsplan-bevoegdheid. Een algehele overdracht van de bestemmingsplan-bevoegdheid is echter niet aan te raden. Dit zou immers de autonomie van de gemeenten aantasten en die willen we graag behouden. De bevoegdheid kan alleen overgedragen worden als zeker is dat het regionale belang de lokale bezwaren overtreft.

De provincie hoeft echter niet alleen meer bevoegdheden te krijgen. De huidige bevoegdheden zullen ook intensiever gebruikt moeten worden. "...Volgens de staatssecretaris beschikt de provincie over voldoende bevoegdheden, waar echter zelden gebruik van wordt gemaakt..." *

De integrale afweging van lokale belangen tot een regionaal belang moet geschieden door provincie en gemeenten samen. Zoals gezegd zou de provincie daarbij een beslissende stem moeten hebben. Er is echter ook een cultuur-omslag nodig. De provincie zal de strategische keuze moeten maken veel meer samen met de gemeenten te doen. Ook zal de uitvoerende mentaliteit versterkt moeten worden, want een grotere rol van de provincie in IGS brengt ook meer uitvoerende taken met zich mee.

Aanpassing van de schaal van de provincie is "...een wezenlijk punt van de discussie..." *. Dit vooral in termen van doelmatig- en doeltreffendheid. Twee oplossingen zijn hiervoor mogelijk. Ten eerste zouden de provincies verkleind kunnen worden tot een soort stadsprovincies. Als het ware het creëren van meer kamers op de middelste verdieping van het 'Huis van Thorbecke'. Een tweede oplossing zou zijn het creëren van een *extra* verdieping in het huis. Een vierde laag, namelijk de regionale. Daarvoor zouden het 'Huis van Thorbecke' en de Grondwet een grote aanpassing moeten ondergaan. Een extra laag betekent extra verkiezingen, een eigen ambtenaren-apparaat en naast een Provinciewet en Gemeentewet ook een Regiowet. Aangezien dit een ver-

groting van de complexiteit van het binnenlands bestuur betekent en in overweging nemende de benodigde financiële middelen en politiek steun, vind ik dit geen goed idee. Ik ben meer een voorstander van het aanpassen van de schaal van de provincie*, want een dergelijk samenwerkingsverband, dat op de provincie is gebaseerd, bezit meer fundamentele, behoeft minder grote veranderingen en is waarschijnlijk politiek beter haalbaar.

Het aanpassen van de bevoegdheden van de provincie hoeft in principe geen grote problemen op te leveren. De benodigde wetswijzigingen zijn niet zo groot, drs. Weterings denkt dan ook dat het plan politiek haalbaar zal blijken te zijn.

Het bewerkstelligen van een cultuur-omslag bij de provincie kan meer moeilijkheden opleveren. "...Cultuurveranderingen verlopen immers vaak moeizaam..." * Op de lange termijn is zo'n verandering echter wel mogelijk. Als we de politieke haalbaarheid van dit plan in het algemeen (inclusief de schaal-verandering van de provincie) toetsen aan een specifieke casus, dan is die als groot te karakteriseren. In de casus Haaglanden hebben zowel Den Haag als de randgemeenten immers een voorkeur uitgesproken voor de stadsprovincie. Daarmee ligt de bal nu bij de Regering en het Parlement. Laat het regeerakkoord een dergelijk plan toe? En is de Tweede Kamer bereid de motie-Remkes te laten vallen?

Ruud Houdijk

student Bestuurskunde en Psychologie in Leiden.

* Dit artikel is een compilatie van de propedeuse-scriptie "Verbouwing in het huis van Thorbecke" van R.M. Houdijk. De volledige versie zal binnenkort verschijnen op de homepage van Bestuurskundige Berichten: <http://welcome.to/bil>. Voor noten en literatuurverwijzingen kunt u daar terecht. Verwijzingen naar uitspraken van Drs. Weterings (wethouder van Gemeente Rijswijk en Statenlid van Provincie Zuid-Holland) berusten op een interview, dat eveneens op de homepage te vinden is.

Defensie van de toekomst

Bob Swinkels

"Nu!" klinkt het in de oortelefoon van alle militairen die verdekt rond de vijandelijke positie liggen. Ze komen snel overeind ondanks hun lichaamsbepantsering. Op hun helmvizier lichten de eigen troepen op als groene figuren. De tegenstanders, die niet het identificatiezendertje dragen, worden als rode figuren weergegeven. Afstand tot elke persoon en elk gebouw kan worden opgevraagd en verschijnt op het vizier in de helm. Een eindje verder ziet de commandant op het scherm van zijn draagbare computer zijn manschappen oprukken. Via de satellieten en de identificatiezendertjes ziet hij elk van zijn mensen en kan hij met hen in contact treden, of zij met hem.

Bovenstaand stukje is niet afkomstig uit een van de Star Wars films. Het is een scenario dat binnen enkele jaren mogelijk kan zijn voor de landmacht. Het lijkt echter alsof de filmindustrie voorop loopt in het bedenken van nieuwe technologie. Wie de eerste Star Wars films heeft gezien weet zich vast nog wel de in witte pantseruniformen gestoken 'stormtroopers' te herinneren. Deze soldaten droegen beschermende kleding en hadden volledig afgesloten helmen met communicatie- en informatiemiddelen hierin verwerkt. De eerste Star Wars film stamt uit 1977. De fantasie van de makers voorzag toen al in een soldaat die volledig bepantserd was en altijd via radiozendertjes met zijn collega's en commandant in verbinding stond.

Nu, anno 1999, is een dergelijke soldaat dankzij ICT-ontwikkelingen een stuk dichterbij dan de makers van Star Wars hadden kunnen vermoeden. In veel landen, en met name de NAVO-lidstaten, wordt druk gezocht naar mogelijkheden om de gewone soldaat te 'moderniseren'. De laatste jaren is er ook in Nederland een programma gestart waarbij defensie samen met

TNO werkt aan mogelijkheden om de individuele soldaat te voorzien van diverse hulpmiddelen. ICT is echter bij elk onderdeel van de krijgsmacht te vinden. In de komende paragrafen zal ik een overzicht geven van de toepassingen van diverse ICT mogelijkheden, en aanverwante computertoepassingen.

Landmacht

Bij de landmacht heeft dankzij ICT de communicatie een gigantische sprong gemaakt. Door middel van satellietverbindingen en computers kunnen gegevens razendsnel en duidelijk worden verzameld en doorgegeven. De meeste aandacht gaat echter uit naar het al eerder genoemde 'moderniseren' van de soldaat te voet, de infanterist. Onder de naam 'Soldier Modernization Program' wordt er in diverse landen van de NAVO hard gewerkt aan het verbeteren van de uitrusting van de infanterist.

Tegenwoordig ziet men op TV soldaten die in Kosovo of op Oost-Timor rondlopen met kogelvrije vesten. Deze dingen zijn echter zwaar en onhandig. Er wordt nu gekeken naar lichtere en flexibelere lichaamsbepantsering voor

de infanterist. Met behulp van geavanceerde computertechnologie worden allerlei tests genomen op samengestelde lagen kunststof die kunnen bewegen. Ook de oudste vorm van bescherming, de helm, is aan vernieuwing toe. Men beschikt al over microfoonsets en nachtkijkers die aan de helm kunnen worden bevestigd, maar men streeft naar een geïntegreerd geheel. Een helm met een vizier waarop allerlei informatie kan worden afgebeeld en die tevens bescherming biedt tegen verblinding is al in ontwikkeling in de Verenigde Staten. Het met behulp van computersystemen in de gaten houden waar elke soldaat zich bevindt is ook in ontwikkeling. De commandanten kunnen dan op een scherm de precieze locatie van elke soldaat zien en deze waarschuwen of orders geven. Dit betekent dat elke soldaat een minizender met zich meedraagt ter herkenning. Tegenstanders kunnen dan gemakkelijk worden gelokaliseerd. Bovendien heeft het een psychisch voordeel. In gevechtssituaties ziet een soldaat alleen zijn directe omgeving. Als zich daar niemand bevindt kan er paniek of twijfel opkomen. Door de informatie op het helmvizier ziet de soldaat dan dat enkele meters

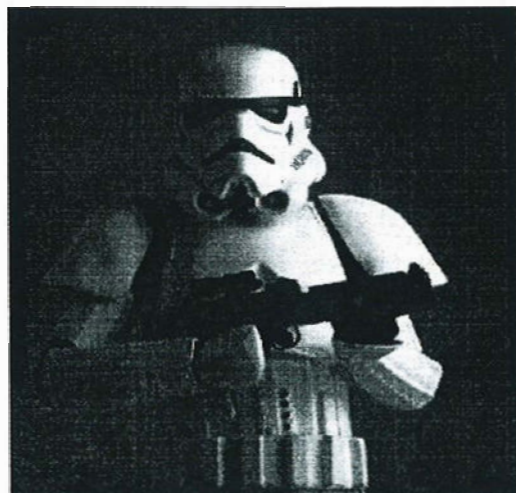

verder achter het muurtje een collega ligt, waarmee hij contact kan opnemen.

ICT heeft veel gevolgen voor de landmacht. Door onderzoeken en directe toepassing van technologie kan de commandant voortaan direct en veel sneller orders doorgeven en inspringen op onverwachte situaties. Dit verschaft soldaten te velde meer informatie dan zij ooit hebben gehad.

het bezit van de Nederlandse luchtmacht, maar desondanks zoekt steeds meer ICT een weg binnen dit onderdeel. Lasergeleide bommen en lokalisatie door middel van satellieten zijn tegenwoordig heel normaal hoewel deze technologie nu pas bij de luchtmacht in opmars is. Straaljagers zijn al een soort van vliegende computers en informatiesystemen met tanden, en de satellietcommunicatie is hier ook van

De satelliettechnologie is ook hier onmisbaar. Met behulp van het Global Positioning System (GPS) kunnen schepen overal ter wereld worden gelokaliseerd en is verbinding tussen schepen aan weerszijden van de aardbol mogelijk. Schepen worden ook steeds voller met allerlei computers en informatiesystemen. Misschien dat op afstand bestuurbare schepen ook tot de mogelijkheden gaan behoren in de toe-

Realiteit of Science Fiction?

Luchtmacht

Een duidelijk voorbeeld van computertoepassingen bij dit krijgsmacht-onderdeel is het Amerikaanse F117 gevechtstoestel, beter bekend als de 'stealth'. Het toestel met de vorm van een wybertsnoepje. Dit vliegtuig zou zonder computers nog korter in lucht blijven dan het eerste vliegtuigje van de gebroeders Wright. De erg ongewone vormgeving is het resultaat van vele computerberekeningen. De vorm is zodanig ontworpen dat deze samen met de speciale verf ervoor zorgt dat het toestel bijna onzichtbaar is op de radar. Stabilisatoren en computers reageren op de bewegingen en zorgen ervoor dat het toestel bestuurbaar is én in de lucht blijft. Computertechnologie zorgt hier dus haast letterlijk voor de ondersteuning door het toestel 'onzichtbaar' te maken en in de lucht te houden. Dit toestel is niet in

grote invloed. De nieuwste ontwikkeling is het onbemande toestel. Hoewel tot op heden alleen als verkennings-toestel gebruikt, is het niet uit te sluiten dat er in de toekomst grotere, op afstand bestuurbare gevechtsvliegtuigen komen. De piloot zit dan zonder gevaar in een simulator en bestuurt via satellietverbindingen het toestel. Deze technologie verkeert echter nog in een experimenteel stadium, en nog bestaan grote bezwaren tegen het afwezig zijn van een menselijke piloot in het toestel.

Marine

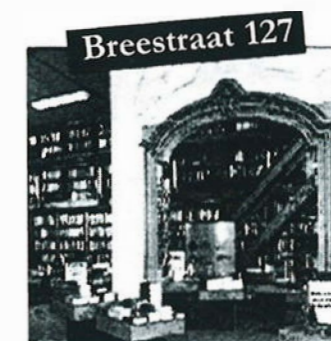
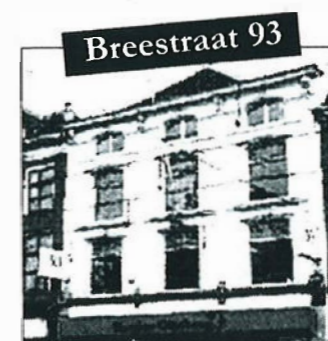
Bij dit krijgsmacht-onderdeel is er een ontwikkeling te zien in de richting van 'stealth' schepen. Net als de F117 zullen deze schepen zo goed als onzichtbaar voor de radar moeten zijn. De eerste studies laten schepen zien met aflopende vlakken en lage opbouw.

komst.

De toepassing van ICT op defensiegebieden is dus wel iets meer dan een computer op het bureau van een generaal. Het kan voor het personeel veel voordeel bieden, maar aan de andere kant is het ook riskant. Geen enkel systeem is foutloos. Het verliezen van contact met eenheden of het verliezen van controle over een op afstand bestuurd vliegtuig kan catastrofale gevolgen hebben. De stormtrooper uit Star Wars zal voorlopig dan ook alleen op video te zien zijn. Want hoewel de technologie er misschien binnen een jaar of tien zal zijn, is het nog maar de vraag of defensie haar organisatie afhankelijk wil maken van een technologie die door een computer wordt gestuurd. Computers kunnen namelijk op hol slaan, maar dat is weer een andere film.

Studeren in Leiden?

Daar kun je ons wel bij gebruiken!

Kooyker Ginsberg

**) Meer dan 100.000 boeken in voorraad...*

Breestraat 93 & 127 / Leiden Tel. (071) 516 05 00